

Årsrapport 2021

Lofotodden nasjonalparkstyre

Innhold

1 Innledning	3
1.1 Styrets sammensetning 2021	3
1.2 Sekretariat.....	3
1.3 Statens Naturoppsyn.....	3
1.4 Rådgivende utvalg.....	4
1.5 Administrativt kontaktutvalg.....	4
2 Besøkscenter for Lofotodden nasjonalpark	5
3 Nasjonalparkstyrets arbeid – 2021	6
3.1 Dispensasjonssaker behandlet av nasjonalparkstyret / forvalter.....	6
4 Besøksstrategi.....	6
4.1 Gjennomførte kartlegginger.....	7
4.2 Ferdselstelling	10
5 Sporløs Lofotturisme	11
6 Tiltak.....	13
7 Andre aktiviteter	14
7.1 Nasjonale turiststier.....	14
7.2 Informasjonsarbeid.....	15
7.3 Befaringer.....	15
7.4 Grensemerking.....	18
7.5 Oppsyn.....	18

1 Innledning

Lofotodden nasjonalparkstyre ble første gang oppnevnt av Miljøverndepartementet 6. desember 2018. Styret har forvaltningsansvar for Lofotodden nasjonalpark, opprettet ved kongelig resolusjon 22. juni 2018. Nasjonalparkstyret jobber ut fra vedtekter som fastlegger styrets mandat og rammer for arbeid.

Selv om pandemien til en viss grad preget året 2021, fikk styret gjennomført mye av de planlagte aktivitetene sine. Den største begivenheten i 2021 var nok at Steinbiten Drift endelig kunne ønske velkommen til en nyopprettet besøkssenteret for Lofotodden nasjonalpark.

Grensemerkingen ble gjennomført av jordskifteretten som planlagt i juni. Det ble gjennomført flere befaringer og kartlegginger i forbindelse med besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark, og et endelig utkast til besøksstrategi ble sendt til Miljødirektoratet for faglig godkjenning i desember. Flere tilretteleggingstiltak for å kanalisere ferdsel ble startet opp, og vil fortsette i 2022.

1.1 Styrets sammensetning 2021

Medlem	Varamedlem	Representanter
Lillian Rasmussen, leder	Bjørn Jensen	Moskenes kommune
Jim Olaisen	Inger Marie Lemvik	Flakstad kommune
Rita Lekang	Jim Simonsen Jenssen	Nordland Fylkeskommune

1.2 Sekretariat

Styrets sekretariat består av nasjonalparkforvalter Ole-Jakob Kvalshaug, med kontorsted på rådhuset på Reine. I desember flyttet nasjonalparkforvalter kontorsted til det nyetablerte besøkssenteret for Lofotodden nasjonalpark. Forvalter er underlagt styret i alle saker, men er formelt ansatt hos Statsforvalteren i Nordland.

1.3 Statens Naturoppsyn

Hovedansvaret for naturoppsyn i Lofotodden nasjonalpark ligger hos lokalt SNO (Statens Naturoppsyn), Brit Grønmyr, som er samlokalisert med forvalter på rådhuset på Reine. SNO i Svolvær, ved Mads Hansen, bistår lokalt SNO ved behov. SNO utfører rene

oppsynsoppgaver, informasjonsarbeid og gjennomfører tiltak for nasjonalparkstyret. Det utarbeides egne årsrapporter fra SNO som viser oppsynets arbeid.

1.4 Rådgivende utvalg

Rådgivende utvalg (RU) er oppnevnt av styret etter invitasjon til interesseorganisasjoner. Organisasjonene velger selv medlemmer og vara. Representanter fra reiselivet og fra grunneierinteressene ble oppnevnt av de to kommunene.

RU har følgende sammensetning:

Navn	Interessegruppe/ organisasjon
Bjørn Harald Brenna	Lofoten Turlag
Peter Andressen	Lofoten Friluftsråd
Halvar Bendiksen	Moskenes Fiskarlag
Michael Rørvik	FNF Nordland
Olaf Berntsen	Grunneier i Moskenes
Anne-Britt Schiøtz	Grunneier i Moskenes
Halvor Arne Olsen	Grunneier i Flakstad
Ingolf André Knudsen	Grunneier i Flakstad
Therese Larsen	Representant reiseliv
Per Benjaminsen	Representant reiseliv

RU arbeider ut ifra mandat gitt av nasjonalparkstyret. I følge mandatet skal RU minimum ha ett årlig møte internt i utvalget med forvalterne samt styreleder for nasjonalparkstyret, og minimum ett årlig møte sammen med Lofotodden nasjonalparkstyre. På grunn av begrensninger som følge av pandemien, fikk vi bare gjennomført ett møte i 2021. På møtet ble utkast til besøksstrategien gjennomgått, og det ble åpnet for innspill.

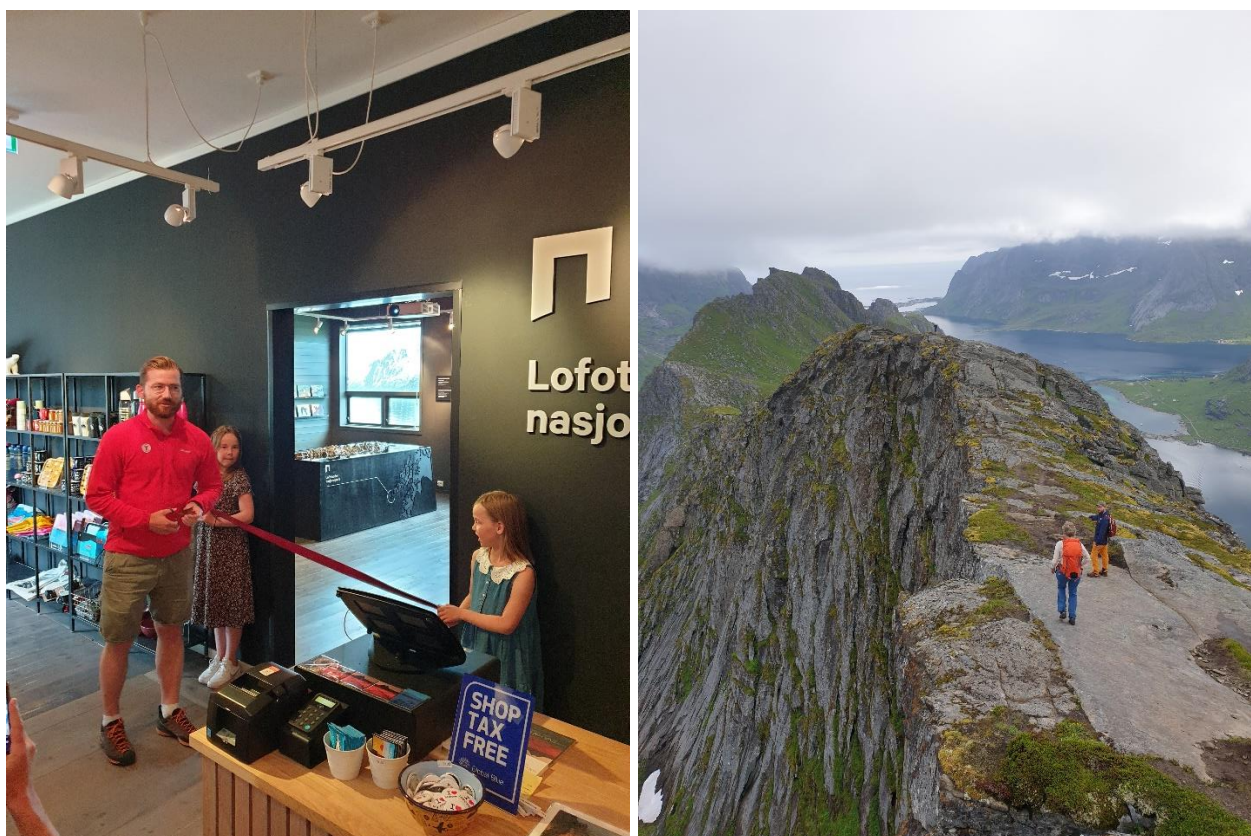
1.5 Administrativt kontaktutvalg

Administrativt kontaktutvalg skal sikre at forvaltning av verneområdet blir godt integrert i den kommunale forvaltningen. Lofotodden nasjonalparkstyre har ikke opprettet et slikt utvalg, med bakgrunn i at man ikke ser behov for det. Det er god dialog mellom kommuneadministrasjonen og verneområdeforvaltningen.

2 Besøkssenter for Lofotodden nasjonalpark

Besøkssenter for Lofotodden nasjonalpark på Reine ble høytidelig åpnet av Klima- og Miljøminister Sveinung Rotevatn 9. juli 2021.

Før åpningen ble statsråden invitert med på en tur i nasjonalparken sammen med SNO og nasjonalparkforvalter. Turfølgert ble tatt med på båt til Vindstad i Reinefjorden. Her spiste vi lunsj sammen med Vindstad Grendelag, før turen gikk videre til det noe strabasjose fjellet Helvetestinden.

Figur 1. Bilder fra åpningen av besøkssenteret og turen til Helvetestinden.

Besøkssenteret har så langt vært et bra tilbud for besøkende, og hatt gode besøkstall, spesielt når været ikke innbyr i aktiviteter utendørs.

3 Nasjonalparkstyrets arbeid – 2021

Lofotodden nasjonalparkstyre har hatt seks styremøte i 2021, hvorav ett har vært på Teams og ett har vært på epost. Styret har behandlet til sammen seks dispensasjonssaker, hvor det ble gitt avslag i én sak. Styret har ikke behandlet noen klagesaker. Nasjonalparkstyret har hatt én anmeldelse i 2021, som gjaldt bruk av drone i nasjonalparken uten tillatelse. Saken ble avgjort ved at siktede fikk et forelegg med bot.

Forvalter har anledning til å behandle kurante saker som faller innunder verneforskriftens spesifiserte dispensasjonsbestemmelser om ferdsel, samt fornyelse av saker der styret tidligere har gitt dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 og forvaltningsplanen gir tydelige føringer. Delegerte saker refereres til styret på styremøte i etterkant. Nasjonalparkforvalter har ikke behandlet noen delegasjonssaker i 2021.

3.1 Dispensasjonssaker behandlet av nasjonalparkstyret / forvalter

Oversikt over saker behandlet i nasjonalparkstyret:

- Arkeologisk utgravning, etablering av teltleir og helikoptertransport
- Motorferdsel med båt i ferskvann
- Byggetiltak, fasadeendring av bu og bruk av lokal torv til legging på taket
- Større arrangement, ultraløp
- Bruk av drone: to saker, hvorav én fikk avslag

Tre saker ble behandlet etter generelle dispensasjonsbestemmelser jf.

Naturmangfoldloven § 48, herunder arkeologisk utgravning, motorferdsel med båt og bruk av lokal torv til tak. Alle vedtak ligger også ute på <http://www.miljovedtak.no/>. Her kan du også abonnere på vedtak som fattes i styret og av andre forvaltningsorgan.

4 Besøksstrategi

Den nye merkevarestrategien for Norges nasjonalparker ble lansert i april 2015. I Miljødirektoratets dokument «Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder» (M-415 | 2015) legges det vekt på betydningen av norsk natur for reiselivet i Norge. Den

store interessen for opplevelser og aktiviteter i naturen gir grunnlag for kommersielle aktører som tilbyr et variert spekter av naturopplevelser.

En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdet. Lofotodden nasjonalpark har flere kjente destinasjoner innenfor vernegrensen, noe som kan gi forvaltningsmessige utfordringer knyttet til besøksforvaltningen i verneområdet. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn, overvåking etc.) som er nødvendig for å:

1. Ivareta verneverdiene i verneområdene og natur- og kulturverdiene i randsonen
2. Gi de besøkende gode naturopplevelser
3. Legge til rette for verdiskaping i lokalsamfunnene rundt verneområdene.

Lofotodden nasjonalparkstyre vedtok i 2019 oppstart av arbeidet med besøksstrategi, hvor det ble utarbeidet en prosjektplan. Prosjektplanen omtaler bakgrunn og formålet for besøksstrategien. Videre viser prosjektplanen hvordan arbeidet skal organiseres, referansegruppe i arbeidet, rolleavklaring, kritiske suksessfaktorer og behovet for supplerende kartlegginger/ øvrig kunnskapsinnhenting. Planen inneholder også en fremdrift- og milepælsplan.

I Prosjektplanen ble det vedtatt en noe ambisiøs tidsplan, hvor et førsteutkast til besøksstrategi ble planlagt ferdigstilt i mars 2021. Koronapandemien påvirket arbeidet i 2020, og det var spesielt utfordrende å sikre lokal forankring på grunn av restriksjoner på møteaktivitet og forsamlinger. Året 2020 og 2021 ble brukt til kunnskapsinnhenting. I 2020 ble det gjennomført en reiselivsundersøkelse og sårbarhetsvurdering av ulike ferdselslokaliteter. I 2021 gjennomførte Birdlife Lofoten en kartlegging av fugleliv på oppdrag fra nasjonalparkstyret.

I desember 2021 vedtok nasjonalparkstyret å sende et ferdigstilt utkast av besøksstrategien til Miljødirektoratet for en faglig godkjenning. Når besøksstrategien blir faglig godkjent, vil neste skritt være å legge dokumentet ut på høring.

4.1 Gjennomførte kartlegginger

For å skape en felles forståelse i miljøforvaltningen for utfordringene knyttet til høye besøkstall og slitasje i nasjonalparken, ble det i juni gjennomført befaringer sammen med Miljødirektoratet og SNO. Det ble gjennomført befaringer i Bunesfjorden, og på Ryten og Kvalvika. Sammen med fagpersoner fra SNO ble det tatt dronebilder av stier og gjort en vurdering av skader og mulige restaureringstiltak. I befaringsrapporten ble det gitt en oppsummering av områdets tilstand og foreslått tiltak på et overordna nivå.

Kartlegging av fugl

Bird Life Lofoten gjennomførte en kartlegging av fugl på utvalgte lokaliteter på oppdrag fra nasjonalparkstyret. Hensikten var å øke kunnskapsnivået på fuglefauna, med spesielt fokus på lokaliteter med mye menneskelig ferdsel og forstyrrelser. Det ble også gjennomført kartlegging av sjøfugl på Moholman helt nord i nasjonalparken. Her ble det brukt samme kartleggingsmetodikk som fra tidligere kartlegging (2013), for å kunne si noe om bestandsutvikling. I rapporten ble det også gjort en oppsummering på sårbare arter og perioder.

Forenklet konsekvensvurdering av naturmangfold og landskap

I 2021 bestilte styret en kartlegging og konsekvensvurdering av naturmiljø og landskap i områder hvor det er planlagt tilretteleggingstiltak, Kvalvika/ Ryten og Bunessanden. Oppdragstaker var Miljøfaglig Utredning AS, som blant annet har gjort noe av kartleggingen i forbindelse med verneplanarbeidet.

Rapportene for de to områdene ble ferdigstilt og levert i januar 2022.

Det ble gjennomført en kartlegging av naturmangfold på de to lokalitetene, og innhentet eksisterende kunnskap. I rapportene har utreder vurdert konsekvenser av tilrettelegging som ble foreslått av Utmarksressurs AS i 2019, og vurdert påvirkningen av dagens ferdsel. Det er gjennomført kartlegging naturtyper og gjort nye registreringer av rødlistede arter av planter og beitemarksoppper. I rapporten er det foreslått alternative tiltak og skjøtselstiltak i områder som står i fare for gjengroing.

Foreslåtte tilrettelegging vil i all hovedsak ha liten til ubetydelig miljøpåvirkning på naturverdiene, og vil ha en positiv effekt på omfanget av slitasje ved å kanalisere ferdsel. I naturbeitemark (kulturlandskap) og på sanddynemark kan derimot kanalisering av ferdsel ha en negativ effekt, da mange arter i disse naturtypene er avhengig av en viss miljøpåvirkning (beitedyr og tråkk). Alternative tiltak er foreslått her.

I rapportene er det videre anbefalt oppfølgende undersøkelser av beitemarkssopp og insekter tilknyttet kulturlandskap og sanddynelandskap. Utvikling av ferdsel og påvirkning bør overvåkes videre etter gjennomførte tiltak.

Med dette kunnskapsgrunnlaget kan det utarbeides en prosjektplan med mer detaljert beskrivelse av tiltak – hva som skal gjøres hvor. Det er mange gode poenger i denne rapporten som nasjonalparkstyret kan dra nytte av i det videre arbeidet

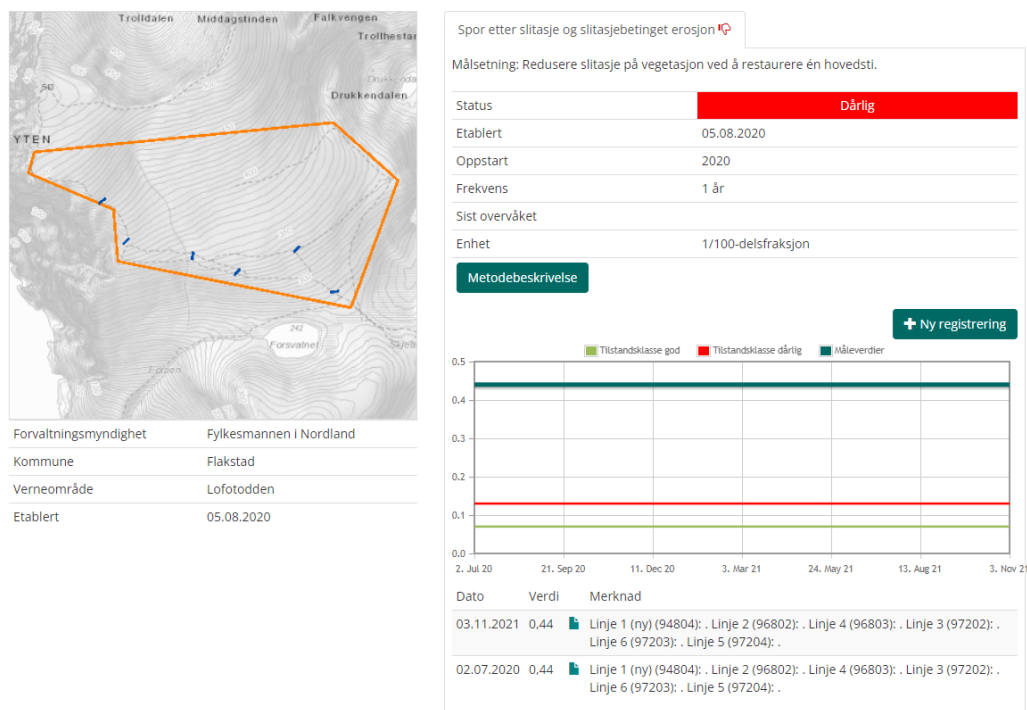

Figur 2. Bilde av en av flere beitemarkssopper man finner i Bunesfjorden. De fleste beitemarkssopper er ofte er knyttet til ugjødslet semi-naturlig eng som må holdes i hevd med slått og beitedyr. Flere arter er rødlistede på grunn av gjengroing av kulturlandskapet. Dette eksemplaret er sendt til DNA-sekvensering for artsbestemmelse. Foto: Mathilde Norby Lorentzen/ Miljøfaglig Utredning AS.

Bevaringsmål – Natstat

Lofotodden nasjonalparkstyre har opprettet to konkrete bevaringsmål for ønsket naturtilstand, som overvåkes av SNO. Begge bevaringsmålene, på lokalitetene Ryten og Bunesanden, er knyttet til overvåking av slitasje langs sti. Metodikken går ut på å registrer *slitasje* (1) eller *ingen slitasje* (0) langs angitte linjer. Hver linje har en angitt lengde, og går på tvers av stien, og har som hensikt å overvåke hvordan slitasjen utvikler seg ut fra stien.

Begge bevaringsmålene har med utgangspunkt i forhåndsdefinerte variabler status *dårlig*, og målet er at statusen skal bli bedre når styret får kanalisert ferdselen gjennom ulike tiltak. Kartleggingsfrekvensen var i utgangspunktet satt til årlig overvåking, men det er etter nærmere vurdering nok å sette frekvensen til annen hvert år. Det blir derfor ikke overvåking i 2022.

Figur 3. Bevaringsmål for Ryten. Figuren viser kartleggingsområdet og linjene i kart til venstre, og resultatet etter to overvåkinger gjennomført av SNO. Med utgangspunkt i forhåndsdefinerte variabler er status på bevaringsmålet *dårlig*.

4.2 Ferdsestelling

Både SNO og Lofoten friluftsråd har ferdsestellere på stier som går inn i nasjonalparken. Nasjonalparkstyret har dermed en god oversikt over omfanget av ferdsel tilknyttet nasjonalparken. I 2021 hadde SNO ferdsestellere i Bunesfjorden, Kjerkfjorden, på stien til Ryten, Ågvatnet og i Selfjorden. Det ble forsøkt å plassere ut en sykkel teller for å telle stisyklister på stien til Ryten, men denne fungerte ikke optimalt. Vi har derfor valgt å ikke ta med tallene i rapporten. Ferdsestellerne ved Ågvatnet og i Selfjorden hadde også feilregistreringer, og ble derfor ikke tatt med. Lofoten friluftsråd hadde ferdsestellere på stien til Tindstinden og på stiene Torsfjord – Kvalvika og Innersand – Ryten.

Tabell 1. Oversikt over telleresultat etter ferdsestillinger gjennomført av Lofoten Friluftsråd (gul) og SNO (grønn).

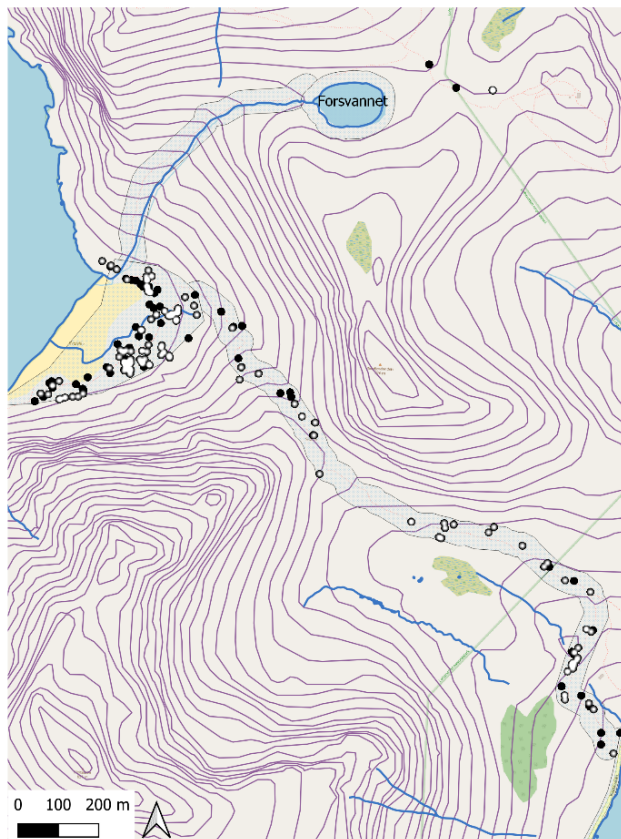
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ågvatnet					4849	1831	
Kjerkfjorden					8215	2690	2165
Bunes					32046	23328	19571
Vestervika				4608			
Kvalvika (Torsfjorden)				69412	75330	43918	37095
Ryten (Innersand)				21912	57446	57572	51745
Sørvågvatnet	2172	23892	12436				
Tindstind							8740
Reinebringen				62699	180995	99170	182803
Lofoten Friluftsråd							
Statens Naturoppsyn							

5 Sporløs Lofotturisme

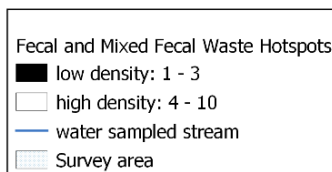
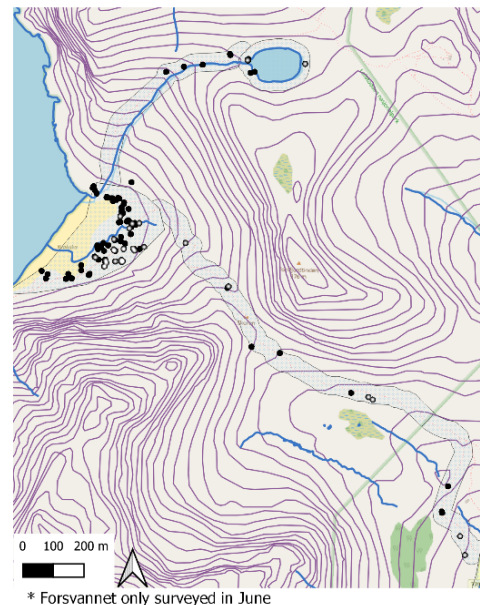
Sommer 2021 fikk NINA, sammen med to masterstudenter fra Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (NMBU), testet en metode for kartlegging av toalettavfall og annet avfall. Metodeutvikling og utprøving fant sted i langs stien til og i området rundt den populære stranda i Kvalvika, som er en del av Lofotodden nasjonalpark. Hvert funn ble kategorisert og registrert ved hjelp av en app. En tampong her. Toalettpapir der. Hundebæsposer, våtservietter, og bålrester. Kartleggingen avslørte udelikate «hotspots» med mye avføring samlet i konsentrerte områder. Aller mest fant de nær teltplasser langs stranda.

Det ble også tatt vannprøver fra bekker som fungerte som drikkevannskilder for besøkende på Kvalvika. Det ble funnet forholdsvis høye verdier av *E. coli* bakterier. Det er viktig å påpeke at nivået ikke var skyhøyt, og at man vet ikke om kilden til *E. coli* er avføring fra mennesker eller dyr. Grundigere prøvetaking og DNA-analyse må til for å avdekke dette.

September 2021 surveyed fecal and mixed fecal waste sites (final accumulation)

June 2021 surveyed fecal and mixed fecal waste sites (baseline)

Source: NINA (Keller), Kartverket, GeoNorge

Figur 4. Kart over toalettavfall og annet avfall funnet i Kvalvika og langs Torsfjorden. Kartet til høyre viser undersøkelsen i juni og kartet til venstre undersøkelsen i september. Undersøkelsen i september viser at tettheten av avfall øker ut over sesongen.

Masterstudentene gjennomførte i tillegg til kartleggingen dybdeintervjuer med besøkende i Lofotodden nasjonalpark i løpet av sommeren 2021. Intervjuene avdekket at det rådet en viss forvirring rundt hva som er normen for oppførsel rundt avfallshåndtering. Mange mente at det burde være nasjonalparkens ansvar å håndtere avføring og annet avfall. Men besøkende som overnattet i nasjonalparken var i større grad positive til å ta med seg egen avføring ut igjen dersom det var tilgjengelige avføringsposer og strategisk plasserte steder hvor de kunne kvitte seg med disse. Det var dessuten flere utenlandske turister som var positive til dette enn norske. Studentene skal levere masteroppgave våren 2022.

Figur 5. Hennie Engedal Lindøe og Eirik Sønstevold er masterstudenter i naturbasert reiseliv ved NMBU og har valgt å skrive masteroppgave om turisme og avfallshåndtering i Lofotodden nasjonalpark. Foto: Rose Keller/ NINA

Alle funnene fra sommerens pilotprosjekt gjør det tydelig at vi trenger mer kunnskap om de besøkende, informasjonskilder og timing og innhold i budskap til de besøkende, og om mulige løsninger gjennom ny infrastruktur.

6 Tiltak

Uten forvaltningsplan og besøksstrategi er noe begrenset hva nasjonalparkstyret får tiltaksmidler til. Det ble likevel laget en tiltaksplan med fokus på kartlegging av stier, og etablering av infrastruktur i innfallsporter. Styret får investeringsmidler over statsbudsjettet. Midlene tildeles via Miljødirektoratet i den årlige tildelingsprosessen. I forkant av tildelingen gjennomføres en prosess mellom styret og SNO der styret melder inn behov for tiltak i verneområdene og randsoner. Miljødirektoratet gjør deretter vurderinger ut fra styrets tiltaksplaner og føringer i statsbudsjett samt strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder. Følgende spesifiseringer ble gitt i tildelingsbrevet:

«Det overordnede målet for bruken av tiltaksmidlene er at naturtilstanden i verneområdene opprettholdes og bedres. For å kunne nå dette målet, er det viktig at tiltak som bedrer tilstanden til verneverdiene prioriteres høyt. Ved tildeling av midler følges derfor bestemte prioriteringer, og Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder skal følges, se vedlegg 1.

Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- eller skjøtselsplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter. For 2021 ønsker vi å koble tiltaksplaner i FPNV (Forvaltningsplan på nett) til søknadskjema i ESS. FPNV-tiltaksplaner skal kunne åpnes i ESS, og FPNVtiltak velges direkte inn i søknadsskjemaet. FPNV-tiltak og tiltak som er lagt inn på tradisjonelt vis, skal kostnadsberegnes og prioriteres på samme måte som før.»

Ut over midler tildelt over statsbudsjettet brukes også personressurser i form av arbeidstid fra lokalt SNO og nasjonalparkforvalter. Bestillingen ble vedtatt på styremøte i november 2020. Det ble i styremøtet i august 2021 vedtatt å omdisponere midler pga. endelig tildeling og endret behov.

I 2021 ble følgende tiltak gjennomført:

TILTAK	BESKRIVELSE	STATUS	Forbruk
Kartlegging og tilretteleggingstiltak – Bunessanden og Kvalvika/ Ryten	Midler brukt til kartlegging (forenklet konsekvensutredning vegetasjon, og kartlegging fugl) og tilretteleggingstiltak, på Bunessanden og Kvalvika/ Ryten, samt ferdigstilling av toalett på Vindstad.	Igangsatt – Ikke slutført	505 402
Stilrettelegging – Ågvatnet	Innkjøp av materiale og klopplugging av sti.	Igangsatt – Ikke slutført	23 637
Marint avfall			0
Informasjonstiltak/ andre tiltak på innfallsporter	Merking og skilting av stier. Skilt om båndtvang, sårbar vegetasjon og rasfare. Konsulentoppdrag NINA - utforming av budskap om sporløs ferdsel	Igangsatt – Ikke slutført	124 462

7 Andre aktiviteter

7.1 Nasjonale turiststier

Nasjonale turiststier er en tilskudds- og autorisasjonsordning som er etablert for å løse utfordringer knyttet til svært høye besøkstall, herunder slitasje, søppelhåndtering, informasjon og beredskap. Målet med autorisasjonsordningen er å bidra til å ta vare på opplevelses- og naturverdiene. De nasjonale turiststiene skal være gode eksempler i et bærekraftig norsk reiseliv, og bidra til økt lokal verdiskaping.

Flakstad kommune har besluttet å søke om autorisasjon for stien Fredvang – Ryten – Kvalvika – Torsfjorden, dersom man får avtale med samtlige grunneiere i området. Det har vært en styringsgruppe for prosjektet, og nasjonalparkforvalter har vært representant for nasjonalparkstyret. Problemstillinger som gruppa jobber med er håndtering av trafikk

på innfallsporten Fredvang, parkering, skilting, informasjon, avfallshåndtering, og stirestaurering. Arbeidet vil fortsette i 2022.

7.2 Informasjonsarbeid

Våren 2021 ble nettsiden <https://www.nasjonalparkstyre.no/> etablert av Miljødirektoratet, og Lofotodden nasjonalparkstyret fikk opprettet sin egen nettside under dette domene. Alt av innhold legges inn og oppdateres jevnlig av forvalter.

For å kanalisere ferdsel ble enkelte stier i nasjonalparken midlertidig merket med rødmerkede pinner og det ble satt ut informasjonsskilt om sårbar vegetasjon.

Figur 6. Informasjonsskilt om sårbar vegetasjon. Foto: Ole-Jakob Kvalshaug

7.3 Befaringer

Nasjonalparkstyrets årlige befaring

Nasjonalparkstyret arrangerer årlig en befaring i forbindelse med et styremøte. Hensikten er at styremedlemmene skal gjøre seg bedre kjent i verneområdet og med

problemstillinger man står ovenfor. Årets befaring ble gjennomført 6. august, og turen gikk til yttersida og hulemaleriene i Kollhellaren.

Tilstandssjekk av Kollhellaren

I sommer foretok Norges arktiske universitetsmuseum, Riksantikvaren og Nordland fylkeskommune en befaring sammen med nasjonalparkforvalter for Lofotodden nasjonalpark. Hensikten var å dokumentere påvirkning av ferdsel i hula. I tillegg ble alle figurene gjennomgått for en tilstandssjekk med foto-dokumentasjon.

Kollhellaren ble oppdaget i 1987, og maleriene er datert til steinalderen. Hulen består av til sammen 35 menneskelignende strekfigurer fordelt på tre felt. Figurene er malt i rødt/oker, enten ved bruk av pensel eller med fingerteknikk. Høyde på huleåpninga er minst 35 meter, og hulas hele lengde er 200 meter, med tre sideganger.

Hulemaleriene er svært sårbar for ytre påvirkning, og den mest dramatiske nedbrytningen skjer ved menneskelig påvirkning. Det er ferdselsforbud i hula, men det er lagt til rette for en autoriseringsordning for guidet virksomhet. Moskenes kommune drifter ordningen. Så langt er det to lokale bedrifter som er autorisert for å drive guiding i hula, de leverer årlig rapporter på antall besøkende. I år var det til sammen 154 gjester i hula, noe som er betydelig færre gjester enn normalt (385 gjester i 2019). Ny autorisering gis i 2021.

Arkeologisk utgravning på Kvalvika

Norges Arktiske Universitetsmuseum – UiT gjennomførte høsten 2021 en arkeologisk utgravning på Kvalvika etter oppdrag fra Nordland fylkeskommune. Formålet med utgravningen var å sikre strukturer, og samle inn gjenstandsmateriale på kulturminnelokaliteten Rørholmen (id. 261012). Lokaliteten er utsatt for betydelig erosjon som følge av klimaendringer og den store mengden besøkende som bruker området til fritidsformål.

Figur 7. Arkeologer fra UiT under med utgravningen på Kvalvika. Foto: Ole-Jakob Kvalshaug.

Utgravningen ble avsluttet i begynnelsen av september og har avdekket tydelige spor etter et hus fra middelalderen, med blant annet et forseggjort inngangsparti og hellelagt gulv. Svært mange gjenstandsfunn, heriblant et spinnehjul, flere deler av kleberkar, noen med matskorper, og store mengder dyrebein er samlet inn. Funnbildet og sammensetningen av bein fra både husdyr, sjøpattedyr, fisk og fugl antyder at de som bodde her livnærte seg av både jordbruk og fiske- og fuglefangst. Det ble samlet en rekke prøver for karbondatering, som vil belyse bosettingens alder og varighet nærmere.

Det er svært sjeldent med tilsvarende godt bevarte levninger etter bygninger fra tidlig middelalder i landsdelen, så vel som ellers i Norge. Som oftest ble bygninger fra perioden gjenbrukt eller ombygget, eller er forstyrret av seinere aktivitet. Etter alt å dømme representerer strukturen i 10 Kvalvika en enkelt bosetningsfase, som etter at den var forlatt ble forseglet under vegetasjon og flygesand. Den framstår derfor som mer eller mindre intakt. I områdene som ikke er påvirket av erosjon framstår bevaringsforholdene som eksepsjonelt gode. UiT vurderer derfor lokaliteten til å ha svært stort kunnskapspotensial og stor vitenskapelig verdi. Den kan blant annet gi mye ny kunnskap om byggeskikk, økonomi, tilpasning og levevilkår i nordnorske kystsamfunn i tidlig middelalder.

Det går jevnlig små «skred» fra erosjonskanten. Dette er en naturlig prosess som det kanskje er vanskelig å gjøre noe med. Men det kan være aktuelt å vurdere tiltak for å begrense ferdsel i området. Søylen stikker seg ut i et ellers flatt område, og kan av den grunn tiltrekke seg både dyr og mennesker.

UiT oppfordrer nasjonalparkstyret og NFK om å føre jevnlig tilsyn med lokaliteten, slik at man får overvåket omfang og hastighet av erosjon og slitasje. Ved behov kan det være nødvendig å utarbeide et nytt forslag til sikring, hvor det blant annet kan bli aktuelt med en større undersøkelse med formål å grave ut den gjenværende delen av bygningen

7.4 Grensemerking

Nasjonalparkstyret har ansvaret for at det gjennomføres nødvendig grensemerking av nasjonalparken. Grensemerkingen ble gjennomført av Salten jordskifterett i juni 2021. Som feltmannskap deltok begge lokale SNO-ressurser i Lofoten og nasjonalparkforvalter. SNO stilte med båt til grensemerkingen langs yttersida, og resterende merking ble gjennomført til fots.

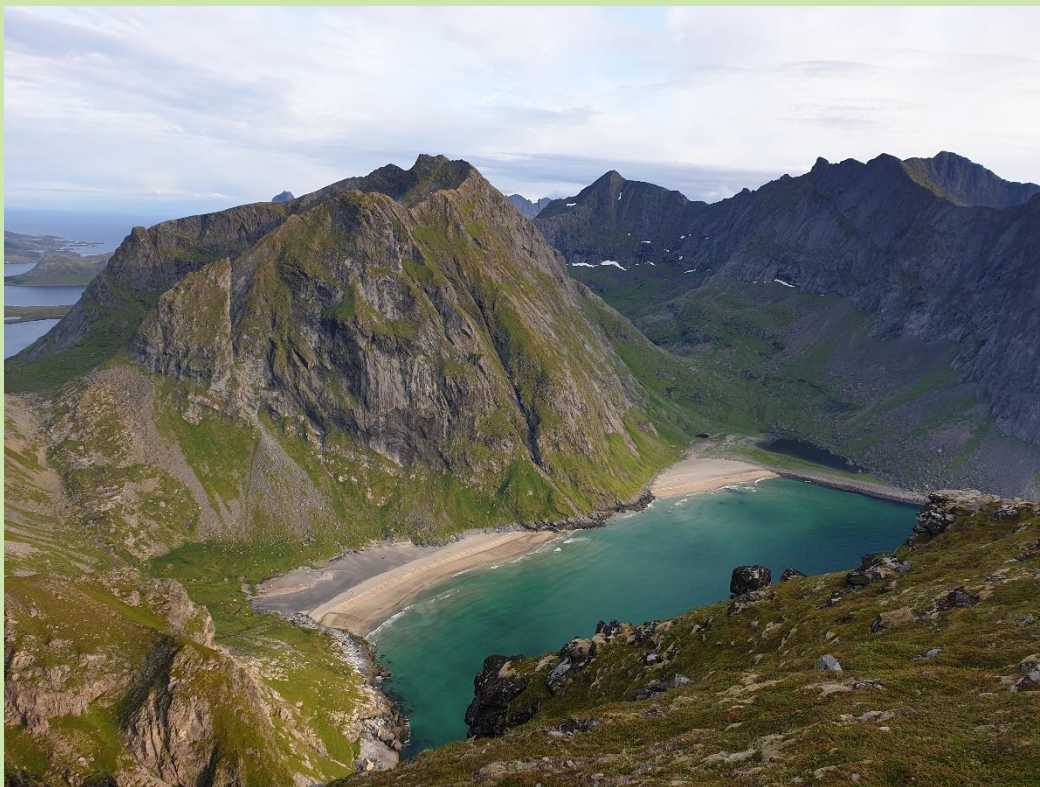
Figur 8. Grensemerking i Bunesfjorden. Foto: Ole-Jakob Kvalshaug

7.5 Oppsyn

Se årsrapport 2021 fra lokalt SNO.

Lofotodden nasjonalpark

Lofotodden nasjonalpark kjennetegnes av et unikt landskap med høye og smale tinderekker omgitt av åpne havområder, et sjeldent naturfenomen i global sammenheng.

Kontaktinformasjon Lofotodden nasjonalpark

Telefon: 75 53 16 00
E-post: oljkv@statsforvalteren.no
Nett:
Post: Statsforvalteren i Nordland, Postboks 1405, 8002 Bodø
Besøksadresse: Besøkssenteret for Lofotodden nasjonalpark, Kirkeveien
38, 8390 Reine